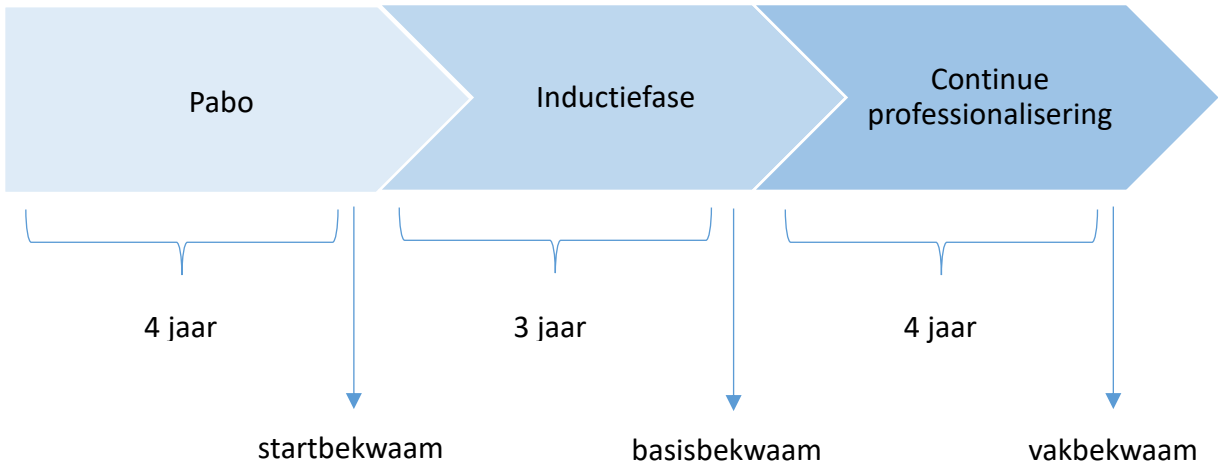
Begeleiding Startende leraren

Inductiefase

De PO-raad definieert een startend (PO-)leerkracht als een leerkracht die zijn of haar bevoegdheid heeft behaald, maar minder dan drie jaar werkervaring[1] in het primair onderwijs heeft opgedaan (PO-raad, 2016). Iedereen met een afgeronde pabo-opleiding is zodoende bevoegd en startbekwaam om les te geven in het primair onderwijs (AOb, 2015), in de praktijk betreft dit leraren in het basisonderwijs tot schaal LA/LB4 en in het speciaal (basis-)onderwijs tot LB/LC4. Startende leerkrachten moeten zich in de praktijk in de genoemde drie jaar verder ontwikkelen tot basisbekwaam, en in een later stadium nog tot vakbekwaam leerkracht (PO-raad, 2014). De eerste drie jaar van een startende leraar wordt ook wel de inductiefase genoemd. Goede begeleiding van startende leerkrachten in de inductiefase is belangrijk in de ontwikkeling naar basisbekwaam. In dit document worden handvatten gegeven voor de inrichting van de inductiefase. Hierbij is aandacht voor het tijdspad van de inductiefase, de verschillende rollen van personen die betrokken zijn bij de inductiefase van de startende leraren en activiteiten die de starter kan ondernemen voor zijn ontwikkeling naar basisbekwaam.

[1] De definitie geeft geen uitsluitsel over het vaststellen van de termijn van drie jaar werkervaring; dit kan zodoende betrekking hebben op bijvoorbeeld (absolute) kalenderjaren, als (bij deeltijd) naar rato van een voltijd werkweek.

Richtlijnen

De starter is op de hoogte van de rechten en plichten die de starter heeft, vanuit de cao zijn dat (PO-raad, 2016):

- De startende leerkracht heeft, naast het persoonlijk budget voor duurzame inzetbaarheid, recht op een bijzonder budget van 40 uur per jaar (naar rato van het dienstverband)
- De startende leerkracht heeft recht op begeleiding door een coach, anders dan de direct leidinggevende
- De startende leerkracht en de werkgever leggen afspraken over de ontwikkeling van de startende leerkracht en afspraken over hoe te komen tot basisbekwaamheid vast in een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)
- De bekwaamheid van de startende leerkracht wordt beoordeeld met een beproefd en objectief observatie-instrument

Bijlagen

In de bijlagen bevinden zich de volgende documenten:

1. Protocol inductiefase
2. Stappenplan startende leraar
3. Stappenplan starterscoach
4. Stappenplan schoolleiding
5. Starterspakket (digitaal)
6. Activiteiten voor professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling (met uitwerking van de activiteiten en instrumenten)

PROTOCOL INDUCTIEFASE

Doelen	• Doorgaande lijn faciliteren in professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling vanuit Pabo (startbekwaam) naar basisbekwame leraar (naar uiteindelijk vakbekwame leraar). • Streven naar duurzaam personeelsbeleid besturen: verbeteren kwaliteit starters en verminderen uitval van starters.
Uitgangspunt	Alle starters (ook vaste invalpool/vervangers) ontwikkelen zich op hun eigen manier naar basisbekwaam: • de starters kunnen – in samenspraak met de school/bestuur – keuzes maken in de wijze waarop ze het traject naar basisbekwaam willen vormgeven • de starters bouwen een (digitaal) portfolio op • de starters worden na drie jaar door de schoolleiding beoordeeld in hoeverre ze basisbekwaam zijn
Formele betrokkenen en verantwoordelijk heden	1. <u>Starter</u> Is zelf verantwoordelijk voor eigen ontwikkeling naar basisbekwaam: • stelt POP op in samenspraak met de schoolleiding • onderneemt (formele) professionaliseringsactiviteiten ten behoeve van professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling • zorgt zelf voor het bijhouden van het (digitale) portfolio om schoolleiding op de hoogte te houden van zijn/haar ontwikkeling 2. <u>Schoolleiding</u> Is verantwoordelijk voor het informeren van de starter over het doel en het verloop van de inductiefase: • overhandigt de starter een starterspakket en brengt de starter op de hoogte van het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam' • zorgt voor kennismaking met starterscoach • voert POP-gesprek met starter • voert voortgangsgesprek met starter waarin POP/digitaal portfolio wordt besproken • voert beoordelingsgesprek met starter aan de hand van het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam' 3. <u>Starterscoach</u> Is verantwoordelijk voor het begeleiden van de starter in zijn professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling: • stemt op maat begeleiding af met starter • legt lesbezoeken bij de starter af • voert coachingsgesprekken • is verantwoordelijk voor de praktische ondersteuning van de starters op de werkvloer. 4. <u>Bestuur</u> Is verantwoordelijk voor communicatie naar schoolleiders met betrekking tot inductiebeleid.
	5. Andere startende leraren, collega's in de school voor uitwisseling, intervisie en advies

Informele betrokkenen	6. Pabo verzorgt trainingen/masterclasses/intervisie voor de professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling van starters in samenwerking met werkveld.
Traject	Binnen drie jaar toont de startende leraar aan dat hij basisbekwaam is. De startende leraar stelt in samenwerking met de schoolleider een POP op. De activiteiten voor verdere professionalisering zijn gekoppeld aan het POP. Zie voor het (formele) professionaliseringsaanbod www.samen-opleiden.nl (in ontwikkeling, zie voorlopig hieronder). De startende leraar wordt begeleid door een starterscoach. De startende leraar vormt een (digitaal) portfolio.
Ontwikkel-activiteiten voor starters	• Professionele ontwikkeling (verdere ontwikkeling van competenties die noodzakelijk zijn voor goed lesgeven) • Sociale ontwikkeling (socialiseren in schoolcultuur/voel ik me thuis op de school) • Persoonlijke ontwikkeling (ontwikkeling van identiteit als leraar)

STAPPENPLAN STARTENDE LEERKRACHT

JAAR 1

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Je krijgt een starterspakket en het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam'	Starter, schoolleiding		Dag 1	
Je krijgt een starterscoach aangewezen	Starter, starterscoach, schoolleiding		Week 1	
Digitaal portfolio beschikbaar stellen aan de starterscoach	Starter, starterscoach		Week 1	
Kennismakingsgesprek	Starter, starterscoach	Afstemmen behoeften en mogelijkheden en doornemen van het beoordelingskader	Week 2	1
Coachingsgesprek 1	Starter, starterscoach	Professionele ontwikkeling (bv. ouderbetrokkenheid, omgaan met verschillen, pesten), sociale ontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling (bv. stressfactoren, welbevinden)	Maand 1 of 2	2
Triogesprek	Starter, starterscoach, schoolleiding	POP vaststellen: - persoonlijke ontwikkeling - professionele ontwikkeling - sociale ontwikkeling	Maand 3	1
Coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 3 of 4	2
Voortgangsgesprek	Starter, schoolleiding	Algemene voortgang en POP	Maand 5 of 6	2
Coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 5 of 6	2
Coachingsgesprek 4	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 7 of 8	2
Functioneringsgesprek	Starter, schoolleiding	POP en beoordeling starter	Maand 7 of 8	2
Coachingsgesprek 5	Starter, starterscoach	Evaluatie en aanpassing POP, digitaal portfolio	Maand 9 of 10	2
Professionaliseringsactiviteiten				40
Digitale portfolio bijwerken				10
			Totaal aantal uren voor de starter	***66***

Gedurende het hele jaar wordt dmv (formele) professionalise-ringsactiviteiten gewerkt aan professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling (40 uur) en wordt dit bijgewerkt in het digitale portfolio (10 uur).

STAPPENPLAN STARTENDE LEERKRACHT

JAAR 2

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Coachingsgesprek 1	Starter, starterscoach	Professionele ontwikkeling (bv. ouderbetrokkenheid, omgaan met verschillen, pesten), sociale ontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling (bv. stressfactoren, welbevinden)	Maand 1 of 2	2
Coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 3 of 4	2
Voortgangsgesprek	Starter, schoolleiding	Algemene voortgang, inductiefase en POP	Maand 5 of 6	2
Coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 5 of 6	2
Functioneringsgesprek	Starter, schoolleiding	POP, inductiefase en beoordeling starter	Maand 7 of 8	2
Coachingsgesprek 4	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 9 of 10	2
Professionaliseringactiviteiten				40
Digitale portfolio uitwerken				10
			Totaal aantal uren voor de starter	***62***

Gedurende het hele jaar wordt dmv (formele) professionaliserings-activiteiten gewerkt aan professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling (40 uur) en wordt dit bijgewerkt in het digitale portfolio (10 uur).

STAPPENPLAN STARTENDE LEERKRACHT

JAAR 3

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Coachingsgesprek 1 voeren	Starter, starterscoach	Professionele ontwikkeling (bv. ouderbetrokkenheid, omgaan met verschillen, pesten), sociale ontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling (bv. stressfactoren, welbevinden)	Maand 1, 2 of 3	2
Coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 4, 5 of 6	2
Voortgangsgesprek	Starter, schoolleiding	Algemene voortgang, inductiefase en POP	Maand 3 of 4	2
Coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 7, 8 of 9	2
Beoordelingsgesprek	Starter, schoolleiding	POP en beoordeling basisbekwaamheid	Maand 7 of 8	2
Professionaliseringsactiviteiten				40
Digitale portfolio uitwerken				10
			Totaal aantal uren voor de starter	***60***

Gedurende het hele jaar wordt dmv (formele) professionaliserings-activiteiten gewerkt aan professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling (40 uur) en wordt dit bijgewerkt in het digitale portfolio (10 uur).

STAPPENPLAN STARTERSCOACH

JAAR 1

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Je wordt als starterscoach gekoppeld aan een starter	Starter, starterscoach, schoolleiding		Week 1	
Voorbereiden en uitvoeren kennismakingsgesprek	Starter, starterscoach	Digitaal portfolio starter vooraf doornemen, tijdens gesprek afstemmen behoeften en mogelijkheden en uitleg geven over 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam'	Week 2	3
Lesbezoek 1	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 1	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgeprek 1	Starter, starterscoach	Ouderbetrokkenheid, stressfactoren, welbevinden, POP, ambities, observaties, ontwikkelpunten, ontwikkelperspectief, omgaan met verschillen, pesten, lesbezoek	Maand 1 of 2	3
Triogesprek	Starter, starterscoach, schoolleiding	POP vaststellen: - persoonlijke ontwikkeling - professionele ontwikkeling - sociale ontwikkeling	Maand 3	1
Lesbezoek 2	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 3	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 3 of 4	3
Lesbezoek 3	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 5	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 5 of 6	3
Lesbezoek 4	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 7	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 4	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 7 of 8	3
Lesbezoek 5	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 9	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 5	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 9 of 10	3
Praktische ondersteuning op de werkvloer				20
			Totaal aantal uren voor de starterscoach	***44***

Gedurende het hele jaar geeft de starterscoach de startende leerkracht praktische ondersteuning op de werkvloer (20 uur)

STAPPENPLAN STARTERSCOACH

JAAR 2

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Lesbezoek 1	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 1	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgeprek 1	Starter, starterscoach	Ouderbetrokkenheid, stressfactoren, welbevinden, POP, ambities, observaties, ontwikkelpunten, ontwikkelperspectief, omgaan met verschillen, pesten, lesbezoek	Maand 1 of 2	3
Lesbezoek 2	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 3, 4 of 5	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 3, 4 of 5	3
Lesbezoek 3	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 6, 7 of 8	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 6, 7 of 8	3
Lesbezoek 4	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 9 of 10	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 4	Starter, starterscoach	Evaluatie POP, samen met starter vooruitblikken	Maand 9 of 10	3
Praktische ondersteuning op de werkvloer				15
			Totaal aantal uren voor de starterscoach	***31***

Gedurende het hele jaar geeft de starterscoach de startende leerkracht praktische ondersteuning op de werkvloer (15 uur)

STAPPENPLAN STARTERSCOACH

JAAR 3

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Lesbezoek 1	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 1, 2 of 3	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgeprek 1	Starter, starterscoach	Ouderbetrokkenheid, stressfactoren, welbevinden, POP, ambities, observaties, ontwikkelpunten, ontwikkelperspectief, omgaan met verschillen, pesten, lesbezoek	Maand 1, 2 of 3	3
Lesbezoek 2	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 4, 5 of 6	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 2	Starter, starterscoach	Zie voor suggesties inhoud coachingsgesprek 1	Maand 4, 5 of 6	3
Lesbezoek 3	Starter, starterscoach	In overleg met starter	Maand 7, 8 of 9	1
Voorbereiden en uitvoeren coachingsgesprek 3	Starter, starterscoach	Afronding traject	Maand 7, 8 of 9	3
Praktische ondersteuning op de werkvloer				10
			Totaal aantal uren voor de starterscoach	***22***

Gedurende het hele jaar geeft de starterscoach de startende leerkracht praktische ondersteuning op de werkvloer (10 uur)

STAPPENPLAN SCHOOLLEIDING

JAAR 1

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Je geeft de starter een starterspakket en het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam'	Starter, schoolleiding		Dag 1	
Je koppelt een starterscoach aan een starter	Starter, starterscoach, schoolleiding		Week 1	
Voorbereiden en uitvoeren triogesprek	Starter, starterscoach, schoolleiding	POP vaststellen: - persoonlijke ontwikkeling - professionele ontwikkeling - sociale ontwikkeling	Maand 3	2
Voorbereiden en uitvoeren voortgangsgesprek	Starter, schoolleiding	Algemene voortgang en POP	Maand 5 of 6*	3
Voorbereiden en uitvoeren functioneringsgesprek	Starter, schoolleiding	POP en beoordeling starter	Maand 7 of 8*	3
			Totaal aantal uren voor de schoolleiding	***8***

STAPPENPLAN SCHOOLLEIDING

JAAR 2 EN 3

Activiteit	Betrokkenen	Suggestie inhoud	Tijdspad	Uren
Voorbereiden en uitvoeren voortgangsgesprek	Starter, schoolleiding	Algemene voortgang en POP	Maand 5 of 6*	3
Voorbereiden en uitvoeren beoordelingsgesprek	Starter, schoolleiding	POP en beoordeling starter (uiterlijk in het derde jaar wordt de startende leerkracht beoordeeld met het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam' op basisbekwaamheid	Maand 7 of 8*	3
			Totaal aantal uren voor de schoolleiding	***6***

*Dit is een advies en kan aangepast worden aan de geldende gesprekscyclus

STARTERSPAKKET

De schoolleiding zorgt ervoor dat iedere startende leerkracht op de eerste werkdag een Starterspakket krijgt. In het Starterspakket staat alle relevantie informatie over de school en de inductiefase. Het Starterspakket bevat onder meer de volgende informatie:

- Protocol Inductiefase
- Stappenplan Startende leerkracht
- Teaminformatie
- Klasseninformatie

Hieronder wordt aangegeven welke informatie over het team en de klas kan worden in het Starterspakket. Belangrijk is dat het Starterspakket een handzaam pakket blijft. Waar mogelijk kunnen er documenten opgenomen worden in bijlagen of kan er verwezen worden naar bestaande documentatie.

<u>Teaminformatie</u>
- Schoolgids met missie / visie en pedagogische principes en jaarplanning
- Informatie over de organisatie (bv. organogram)
- Lijst werkgroepen en werkgroepleden
- Belangrijke schoolafspraken:
    - over bv gezamenlijke pauzes;
    - gezamenlijke regels voor leraren/leerlingen;
    - evt. rol conciërge
- …

<u>Klasseninformatie</u>
- Rooster / planning / namenlijst leerlingen / gegevens leerkracht
- Klasoverstijgende projecten
- Gebruikte methodes (waar zijn toegangscodes te vinden)
- ICT-middelen
- Informatie over leerlingvolgsysteem
- Evt. vakleerkracht / RT / stagiaires
- …

<u>Verwachtingen m.b.t. starters die minder dan X-tijd aanwezig zijn op de school</u>:
- Wel / niet aanwezig zijn bij vergaderingen / studiedagen en de rol hierin
- Wel / niet aanwezig zijn bij schoolactiviteiten
- Omgaan met ouders
- Afspraken met betrekking tot overdracht
- …

Activiteiten voor professionele, sociale en persoonlijke ontwikkeling

<table>
<tr><th></th><th>Activiteiten gericht op professionalisering</th><th>Activiteiten gericht op sociale ontwikkeling</th><th>Activiteiten gericht op persoonlijke ontwikkeling</th></tr>
<tr><td>Overkoepelend</td><td colspan="3">Website met informatie voor starters[23]</td></tr>
<tr><td>Bestuur</td><td colspan="3">Netwerken binnen en tussen scholen[13] (soms op schoolniveau, soms per bestuur, soms mogelijk zelfs bestuur-overstijgend)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Opleiding</td><td colspan="3">Startersbijeenkomsten[3]</td></tr>
<tr><td>Masterclasses[12]
Nascholingsaanbod pabo[14]</td><td></td><td>Masterclasses[12]</td></tr>
<tr><td>Expert</td><td>Seminars/lezingen[15]
Trainingen[16]</td><td></td><td>‘At-tension’ programma[1]</td></tr>
<tr><td>Schoolleiding</td><td colspan="3">Introductiedag[8] (op schoolniveau evt. door starterscoach)
Verzorgen starterspakket[22]
Gesprekcyclus[7]: bespreken POP[20] en beoordelen basisbekwaamheid starter middels ‘beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam’[18]</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Starterscoach</td><td>Lesbezoeken[11],
Beeldbegeleiding[2]</td><td colspan="2">Coaching[5]
(m.b.v. dialoogkaarten[19],)</td></tr>
<tr><td colspan="3">Organiseren van leren op de werkplek[10] (gekoppeld aan POP[20]): bv door samenwerken, lesbezoeken[11] en kennis delen.
Collegiale feedback[6]</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Peer</td><td></td><td>Intervisie[3] (evt. m.b.v. beeldmateriaal[2])</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Leernetwerken[9]: Samen lessen voorbereiden[17] / lesbezoeken[11] / collegiale feedback[6]</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Zelf</td><td>Bronnen[4] (bv. literatuur) gebruiken)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Opstellen/uitvoeren/evalueren POP[20]
Bijwerken digitaal portfolio[21]</td></tr>
</table>

UITWERKING ACTIVITEITEN

1. **'At-tension' programma**

   Programma's met een educatief karakter waarin spanningen in de professionele identiteit – nu vaak negatief opgevat – als leermoment worden meegenomen (Pillen, 2013)

2. **Beeldbegeleiding**

   Beeldbegeleiding is een effectief hulpmiddel om zicht te krijgen op je eigen handelen. Met de beelden kan de interactie tussen leerkracht en leerling geanalyseerd worden (Van Lieshout, 2015). Er kan van tevoren afgesproken worden op welke punten gelet zal worden. Tijdens de nabespreking zoeken de starter en begeleider samen naar aanknopingspunten voor verbetering (Van Rens & Elfering, 2014). Er zijn meerdere varianten van het werken met opnames. Bv. Intervisie met beeld, peerfeedback met beeld (Leijen et.al., 2015).

3. **Bijeenkomsten**

   - ✓ **Startersbijeenkomsten:** Starters hebben behoefte aan een netwerk van startende leerkrachten (Van Rens & Elfering, 2014). Daarbij is het niet alleen belangrijk dat startende leerkrachten elkaar ontmoeten, maar dat er ook vakinhoudelijk met elkaar gesproken kan worden. De eerste startersbijeenkomst (oktober 2015) was vooral bedoeld te inventariseren waar de behoeften van de startende leerkrachten wat betreft een inductieprogramma liggen, de tweede startersbijeenkomst (maart 2016) is ingegaan op een inhoudelijk thema dat de starters de eerste bijeenkomst hebben aangedragen (omgaan met gedragsproblemen). De bedoeling is dat de besturen/Pabo het organiseren van dergelijke startersbijeenkomsten en de invulling daarvan in studiejaar 2017-2018 overnemen van de werkgroep.

   - ✓ **Intervisie:** Bij intervisie staat reflectie centraal. Het is een krachtig hulpmiddel bij individueel en collegiaal leren. In een intervisiegroep kunnen kennis, ervaringen en attituden gedeeld worden in het kader van persoonlijke kwaliteitsverbetering en professionalisering (Van Lieshout, 2015).

4. **Bronnen**

   Stimuleren van het gebruik van literatuur ter verbetering van de eigen onderwijspraktijk. www.onderwijsmetkennis.nl is een website ontwikkeld door Fontys Hogescholen Kind en Educatie – in het kader van NRO langlopende onderwijsonderzoek: 'De ontwikkeling van een onderzoekscultuur op scholen voor praktijkgericht onderzoek' – om leraren te helpen bij het zoeken, selecteren, beoordelen en toepassen van vakliteratuur in de eigen onderwijspraktijk.

5. **Coaching**

De coach moet de persoonlijke behoeften goed kunnen inschatten (Van Rens & Elfering, 2014) en kan de starter helpen zichzelf te ontwikkelen. Daarnaast kan de coach ook leren van de starter (Gold, 1996), de starter neemt namelijk ook nieuwe kennis mee vanuit de opleiding.

6. **Collegiale feedback**

Stimuleren van collegiale feedback waardoor de vakinhoudelijke, pedagogische en didactische kennis van leraren wordt gebruikt om elkaars kennis te versterken en verdiepen.

7. **Gesprekcyclus**

Er worden jaarlijks een aantal gesprekken met de starter gevoerd. In het eerste jaar zijn dit: opstellen POP, voortgangsgesprek en beoordelingsgesprek. In het tweede en derde jaar zijn dit: voortgangs- en beoordelingsgesprek.

8. **Introductiedag**

Dit is de introductie van de starter aan de school en omgekeerd. Deze dag leert de starter zijn weg in de school kennen en de school maakt kennis met de starter (Van Rens & Elfering, 2014).

9. **Leernetwerken**

Leernetwerken kunnen ingezet worden om te leren van elkaar, het is een vorm van informeel leren. Startende leerkrachten kunnen in een leernetwerk met collega's werken aan een professionele ontwikkeling. In een leernetwerk kunnen startende leerkrachten ervaringen delen en hun kennis en vaardigheden vergroten waarbij zij eigenaar blijven van hun professionele ontwikkeling. Andere begeleidingsvormen kunnen vanuit het leernetwerk georganiseerd worden (Van Lieshout, 2015).

10. **Leren op de werkplek**

Het organiseren en stimuleren van het leren van elkaar, bv. door samenwerken, lesbezoeken en kennis delen.

11. **Lesbezoeken**

Lesbezoeken zorgen er voor dat leraren van elkaar leren en elkaar helpen met ontwikkelpunten. Men leert van elkaar door het geven van gerichte feedback en het samen nadenken over hoe je vaardigheden kunt aanscherpen. Daarnaast inspireert het en kan het zorgen voor een gezamenlijke manier van werken (Arbeidsmarkt Platform Primair Onderwijs, z.j. - a).

12. **Masterclasses HAN Pabo**

HAN Pabo organiseert ieder studiejaar een aantal masterclasses die toegankelijk studenten als zittende leerkrachten.

13. Netwerken binnen en tussen scholen

Van belang is het besef dat de activiteiten binnen inductietrajecten op verschillende niveaus kunnen worden georganiseerd; soms op schoolniveau, soms per bestuur, en soms mogelijk zelfs bestuur-overstijgend. Daarvoor is een netwerk binnen en tussen scholen belangrijk.

14. Overig aanbod nascholingsactiviteiten pabo

Naast de masterclasses biedt de pabo academie een aantal post-HBO opleidingen, waaronder Expert Jonge Kind, Rekenexpert, en Training Professionele Dialoog. Ook zijn er trainingen op het gebied van vroeg Vreemde Talen Onderwijs, versterkt Engels en beeldbegeleiding.

15. Seminars/lezingen

Stimuleren van het bijwonen van seminars/lezingen waar nieuwe kennis wordt opgedaan.

16. Trainingen

Bijvoorbeeld:

- Klassenmanagement vaardigheidstraining (Dickle, Elling, Schmeck & Leutner, 2015)

17. Samen lessen voorbereiden

Startende leraren ervaren vaak dezelfde moeilijkheden met het voorbereiden van lessen (Van Rens & Elfering, 2014). Door samen lessen voor te bereiden kun je ervaringen delen en met elkaar meedenken over het onderwijs. Daarnaast kun je elkaar hiermee ook inspireren (Arbeidsmarkt Platform Primair Onderwijs, z.j. - b).

UITWERKING INSTRUMENTEN

18. Beoordelingsinstrument (basisbekwaamheid)

Om tot een objectieve en transparante beoordeling van het bereiken van de basisbekwaamheid te komen, wordt gebruik gemaakt van het 'beoordelingskader: van startbekwaam naar basisbekwaam'

19. Dialoogkaarten

De dialoogkaarten bieden een referentiekader voor professionele ontwikkeling en reflectie (HvA, 2016). Het instrument bevat 23 bekwaamheden – geclusterd in didactisch handelen, pedagogisch handelen en collegiale samenwerking. Het bekwaamheidsniveau (basis)bekwaam is uitgewerkt in voorbeelden van docentactiviteiten. Elke bekwaamheid is uitgewerkt op een kaart die doelgericht kan worden ingezet voor begeleiding en ontwikkeling. De kaarten bevatten dialoogvragen die ruimte beiden voor gesprek over onderliggende opvattingen, overtuigingen, leervragen, etc.

20. POP

Opstellen POP: De startende leerkracht en de schoolleiding leggen afspraken over de ontwikkeling van de startende leerkracht en afspraken over hoe te komen tot basisbekwaamheid vast in een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) (PO-raad, 2014).

21. (Digitaal) portfolio

In het (digitaal) portfolio laat de startende leerkracht zien dat hij bekwaam is en hoe dat onderhouden wordt. Onderdelen van het portfolio kunnen diploma's en certificaten, werk- en sleutelervaringen, afspraken met de schoolleiding over de professionele ontwikkeling (Van Lieshout, 2015). Het portfolio is daarmee een systeem waarmee ervaringen, leren en reflectie kan worden vastgelegd.

22. Starterspakket

In het starterspakket staat alle praktische informatie over de school en het onderwijs (Van Rens & Elfering, 2014).

23. Website met informatie voor starters

Via intranet of een interne website kan inzichtelijk gemaakt worden wat de rechten en plichten van een starter zijn, welke taken verschillende personen hebben ten aanzien van de starter (bv. schoolleiding, mentor), wat het professionaliseringsaanbod is etc.

REFERENTIES

Arbeidsmarkt Platform Primair Ondewijs. (z.j. - a). LeerKRACHT lesbezoeken. Geraadpleegd van http://www.arbeidsmarktplatformpo.nl/opleiding-professionalisering/leerkracht-lesbezoeken.html

Arbeidsmarkt Platform Primair Ondewijs. (z.j. - b). LeerKRACHT gezamenlijke lesvoorbereiding. Geraadpleegd van https://www.arbeidsmarktplatformpo.nl/dossiers/professionalisering/leerkracht-gezamenlijke-lesvoorbereiding/

Dicke, T., Elling, J., Schmeck, A., & Leutner, D. (2015). Reducing reality shock: The effects of classroom management skills training on beginning teachers. *Teaching and Teacher Education, 48* (2015), 1-12. DOI: 10.1016/j.tate.2015.01.013

Europese Commissie. (2010). *Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teachers: a handbook for policymakers*. Geraadpleegd van http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/handbook0410_en.pdf

Gold, Y. (1996). Beginning teacher support: Attrition, mentoring and induction. In J. Sikula (Red.), *Handbook of Research in teacher Education.* (pp. 548-594). New York: MacMillan

HAN. (2015). *Brochure pabo masterclasses.* Nijmegen: HAN

HvA. (2016, 19 april). Doelgerichte ontwikkeling… Geraadpleegd van http://www.hva.nl/kc-onderwijs-opvoeding/projecten/content/instrumentarium-junior-leraar/instrumentarium-junior-leraar.html

Leijen, A., Allas, R., Pedaste, M., Knezic, D., Mena Marcos, J., Meijer, P., Husu, J., Krull, E., & Toom, A. (2015). How to Support The Development Of Teachers' Practical Knowledge: Comparing Different Conditions. *Social and Behavioral Sciences 191* (2015) 1205–1212. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.04.455

Lieshout, M. van. (2015). *De doorgaande lijn van leraar startbekwaam naar leraar basisbekwaam.*

Pillen, M. (2013). *Professional identity tensions of beginning teacher*. Geraadpleegd van https://pure.tue.nl/ws/files/3635118/758172.pdf

PO-raad. (2014). *Collectieve Arbeidsovereenkomst 2014-2015*. Geraadpleegd van https://www.poraad.nl/themas/werkgeverszaken/cao-po/geldende-cao-po

Rens, C. van, & Elfering, S. (2014). *Een goed begin is het halve werk.* Geraadpleegd van http://www.arbeidsmarktplatformpo.nl/fileadmin/bestanden/bijlagen_nieuws_agenda/2014/apo_startendeleraren_pp_01.pdf